

University of Groningen

Communicating anger and contempt in intergroup conflict

de Vos, Bartholomeus

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

de Vos, B. (2015). *Communicating anger and contempt in intergroup conflict: Exploring their relational functions*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

References

References

- Allred, K. G. (1999). Anger and retaliation: Toward an understanding of impassioned conflict in organizations. In R. J. Bies, R. J. Lewicki, & B. H. Sheppard (Eds.), *Research in negotiation in organizations*, Vol. 7 (pp. 27-58). Greenwich: JAI Press.
- Allred, K. G., Mallozzi, J. S., Matsui, F., & Raia, C. P. (1997). The influence of anger and compassion on negotiation performance. *Organizational Behavior & Human Decision Processes*, 70, 175-187. doi: 10.1006/obhd.1997.2705
- Armitage, C. J., & Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British Journal of Social Psychology*, 40, 471-500. doi: 10.1348/014466601164939
- Averill, J. R. (1982). *Anger and aggression: An essay on emotion*. New York: Springer.
- Averill, J. R. (1983). Studies on anger and aggression: Implications for theories of emotion. *American Psychologist*, 38, 1145-1160. doi: 10.1037/0003-066X.38.11.1145
- Batson, C. D. (1991). *The altruism question: Toward a social-psychological answer*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Batson, C. D., Polycarpou, M. P., Harmon-Jones, E., Imhoff, H. J., Mitchener, E. C., Bednar, L. L., Klein, T. R., Highberger, L. (1997). Empathy and attitudes: Can feeling for a member of a stigmatized group improve feelings toward the group? *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 105-18. doi: 10.1037/0022-3514.72.1.105
- Baumeister, R. F., Stillwell, A. M., & Heatherton, T. F. (1994). Guilt: An interpersonal approach. *Psychological Bulletin*, 115, 243-267. doi: 10.1037//0033-2909.115.2.243

- Berkowitz, L. (1989). Frustration-aggression hypothesis: Examination and reformulation. *Psychological Bulletin*, *106*, 59-73. doi: 10.1037/0033-2909.106.1.59
- Bodenhausen, G. V., Sheppard, L. A., & Kramer, G. P. (1994b). Negative affect and social judgment: the differential impact of anger and sadness. *European Journal of Social Psychology Special Issue: Affect in social judgments and cognition*, *24*, 45–62. doi: 10.1002/ejsp.2420240104
- Carver, C. S., & Harmon-Jones, E. (2009). Anger is an approach-related affect: Evidence and implications. *Psychological Bulletin*, *135*, 183-204. doi: 10.1177/0022002710383670
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*, 2nd ed. Hillsdale, New Jersey: Erlbaum.
- Cottrell, C. A., & Neuberg, S. L. (2005). Different emotional reactions to different groups: A sociofunctional threat-based approach to “prejudice.” *Journal of Personality and Social Psychology*, *88*, 770-789. doi: 10.1037/0022-3514.88.5.770
- De Vos, B., Van Zomeren, M., Gordijn, E. H., & Postmes, T. (2013). The communication of “pure” group-based anger reduces tendencies toward intergroup conflict because it increases outgroup empathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *39*, 1043-1052. doi: 10.1177/0146167213489140.
- De Vos, B., Van Zomeren, M., Gordijn, E. H., & Postmes, T. (2015a). *Explaining when the communication of group-based anger induces empathy in intergroup conflict: The role of perceived illegitimacy and group consensus*. Unpublished manuscript.
- De Vos, B., Van Zomeren, M., Gordijn, E. H., & Postmes, T. (2015b). *When does the communication of group-based anger and contempt about past events have positive effects? Examining anger and contempt’s opposite relational functions*. Unpublished manuscript.

- DiGuiseppe, R., & Tafrate, R. C. (2003). Anger treatment for adults: A meta-analytic review. *Clinical Psychology: Science and Practice, 10*, 70-84. doi: 10.1093/clipsy/10.1.70
- Doosje, B., Branscombe, N. R., Spears, R., & Manstead, A. S. R. (1998). Guilty by association: When one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology, 75*, 872-886. doi: 10.1037//0022-3514.75.4.872
- Dovidio, J. F., Ten Vergert, M., Stewart, T. L., Gaertner, S. L., Johnson, J. D., Esses, V. M., Riek, B. M., Pearson, A. R. (2004). Perspective and prejudice: Antecedents and mediating mechanisms. *Personality and Social Psychology Bulletin, 30*, 1537-1549. doi: 10.1177/0146167204271177.
- Ekman, P. (1994). Strong evidence for universals in facial expressions: A reply to Russell's mistaken critique. *Psychological Bulletin, 115*, 268-287. doi: 10.1037//0033-2909.115.2.268
- Fischer, A. H., & Roseman, I. J. (2007). Beat them or ban them: The characteristics and social functions of anger and contempt. *Journal of Personality and Social Psychology, 93*, 103-115. doi: 10.1037/0022-3514.93.1.103
- Fisher, R. J. (2000). Intergroup conflict. In M. Deutsch, & P. T. Coleman (Eds.). *The handbook of conflict resolution: Theory and practice* (pp 166-184). San Francisco: Jossey-Bas Publishers.
- Frijda, N. H. (1986). *The emotions*. Cambridge: University Press.
- Frijda, N. H., & Mesquita, B. (1994). The social roles and functions of emotions. In S. Kitayama & H. Marcus (Eds.), *Emotion and culture: Empirical studies of mutual influenced* (pp. 51-87). Washington , DC: American Psychological Association.

References

- Giner-Sorolla, R., Caswell, T. A., Bosson, J., & Hettinger, V. (2012). Emotions in sexual morality: Testing the separate elicitors of anger and disgust. *Cognition and Emotion, 26*, 1208-1222. doi: 10.1080/02699931.2011.645278
- Gottman, J. M. (1993). The roles of conflict engagement, escalation, and avoidance in marital interaction: A longitudinal view of five types of couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 61*, 6-15. doi: 10.1037/0022-006X.61.1.6
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1992). Marital processes predictive of later dissolution: Behavior, physiology, and health. *Journal of Personality and Social Psychology, 63*, 221-233. doi: 10.1037/0022-3514.63.2.221
- Graham, J., Nosek, B. A., Haidt, J., Iyer, R., Koleva, S., & Ditto, P. H. (2011). Mapping the moral domain. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*, 366-385. doi: 10.1037/a0021847
- Gutierrez, R., & Giner-Sorolla, R. (2007). Anger, disgust, and presumption of harm as reactions to taboo-breaking behaviors. *Emotion, 7*, 853-868. doi: 10.1037/1528-3542.7.4.853
- Haidt, J., & Graham, J. (2007). Beyond beliefs: Religions bind individuals into moral communities. *Personality and Social Psychology Review, 14*, 140-150. doi: 10.1177/1088868309353415
- Halperin, E., Russell, A. G., Dweck, C. S., & Gross, J. J. (2011). Anger, hatred, and the quest for peace: Anger can be constructive in the absence of hatred. *Journal of Conflict Resolution, 55*, 274-291. doi: 10.1177/0022002710383670
- Halualani, R. T., Chitgopekar, A. S., Morrison, J. H. T. A., & Dodge, P. S. (2004). Diverse in name only? Intercultural interaction at a multicultural university. *Journal of Communication, 54*, 270-286. doi:10.1111/j.1460-2466.2004.tb02628.x

References

- Hansen, C. H., & Hansen, R. D. (1988). Finding the face in the crowd: An anger superiority effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, *54*, 917-924. doi: 10.1037/0022-3514.54.6.917
- Hargrave, A. M., & Livingstone, S. M. (2009). *Harm and offence in media content: A review of the evidence*. Briston: Intellect
- Horney, K. (1945). *Our Inner Conflicts*. Oxford, England: Norton & Co.
- Hume, D. (1777). *An enquiry concerning human understanding*. Nidditch, P. N. (ed.) 3rd ed. (1975). Clarendon Press. Oxford.
- Izard, C. E. (1977). *Human emotions*. New York: Plenum Press.
- Jans, L, Gordijn, E. H., Van Zomeren, M., & Postmes, T. (2015). *The role of anger in intergroup conflict for minority and majority groups*. Unpublished Manuscript.
- Keltner, D., Gruenfeld, D. H., & Anderson, C. (2003). Power, approach, and inhibition. *Psychological Review*, *110*, 265-284. doi: 10.1037/0033-295x.110.2.265
- Keltner, D., Ellsworth, P. C., & Edwards, K. (1993). Beyond simple pessimism: Effects of sadness and anger on social perception. *Journal of Personality & Social Psychology*, *64*, 740-752. doi: 10.1037//0022-3514.64.5.740
- Lazarus, R.S. (1991) Cognition and motivation in emotion. *American Psychologist*, *46*, 352–367. doi: 10.1037/0003-066X.46.4.352
- Leith, K. P., & Baumeister, R. F. (1998). Empathy, shame, guilt, and narratives of interpersonal conflicts: Guilt-prone people are better at perspective taking. *Journal of Personality*, *66*, 1-37. doi: 10.1111/1467-6494.00001
- Lerner, J. S., Goldberg, J. H., & Tetlock, P. E. (1998). Sober second thought: the effects of accountability, anger and authoritarianism on attributions of responsibility. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *24*, 563–574. doi: 10.1177/0146167298246001

References

- Lerner, J. S., & Tiedens, L. Z. (2006). Portrait of the angry decision maker: How appraisal tendencies shape anger's influence on cognition. *Journal of Behavioral Decision Making, 19*, 115-137. doi: 10.1002/bdm.515
- Lelieveld, G. -J., Van Dijk, E., Van Beest, I., & Van Kleef, G. A. (2013). Does communicating disappointment in negotiations help or hurt? Solving an apparent inconsistency in the social-functional approach to emotions. *Journal of Personality and Social Psychology, 105*, 605-620. doi: 10.1037/a0033345
- Lickel, B., Miller, N., Stenstrom, D. M., Denson, T. F., & Schmader, T. (2006). Vicarious retribution: The role of collective blame in intergroup aggression. *Personality and Social Psychology Review, 10*, 372-390. doi: 10.1207/s15327957pspr1004_6
- Lipp, O. V., Price, S. M., & Tellegen, C. L. (2009). Emotional faces in neutral crowds: Detecting displays of anger, happiness, and sadness on schematic and photographic images of faces. *Motivation and Emotion, 33*, 249-260. doi: 10.1007/s11031-009-9136-2
- Marsden, P. V. (1987). Core discussion networks of Americans. *American Sociological Review, 52*, 122-131. doi: 10.2307/2095397
- Merten, J. (1997). Facial-affective behavior, mutual gaze and emotional experience in dyadic interactions. *Journal of Nonverbal Behavior, 21*, 179-201. doi: 10.1023/A:1024969514170
- Miller, D. T. (2001). Disrespect and the experience of injustice. *Annual Review of Psychology, 52*, 527-553. doi: 10.1146/annurev.psych.52.1.527
- Morris, M. W., & Keltner, D. (2000). How emotions work: An analysis of the social functions of emotional expression in negotiations. *Review of Organizational Behavior, 22*, 1-50. doi: 10.1016/S0191-3085(00)22002-9

- Mullen, E., & Skitka, L. J. (2006). Exploring the psychological underpinnings of the moral mandate effect: Motivated reasoning, group differentiation, or anger? *Journal of Personality and Social Psychology, 90*, 629-643. doi: 0.1037/0022-3514.90.4.629
- Nadler, A., & Chernyak-Hai, L. (2014). Helping them stay where they are: Status effects on dependency/autonomy-oriented helping. *Journal of Personality and Social Psychology, 106*, 58-72. doi: 10.1037/a0034152
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. (2008). How does intergroup contact reduce prejudice? Meta-analytic tests of three mediators. *European Journal of Social Psychology, 38*, 922-934. doi: 10.1002/ejsp.504
- Postmes, T., Gordijn, E. H., Van Zomeren, M., Greijdanus, H., De Vos, B., Täuber, S., & Kamans, E. (2014). Escalation and de-escalation of intergroup conflict: The role of communication within and between groups. In C. K. W. de Dreu (Ed.), *Conflicts within and between groups: Functions, dynamics, and interventions*. New York: Psychology Press.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods, 40*, 879-891. doi: 10.3758/BRM.40.3.879
- Roseman, I. J. (2001). A model of appraisal in the emotion system: Integrating theory, research, and applications. In K. R. Scherer, A. Schorr, & T. Johnstone (Eds.), *Appraisal processes in emotion* (pp. 68 - 91). Oxford: University Press.
- Roseman, I. J., Spindel, M. S., & Jose, E. E. (1990). Appraisal of emotion-eliciting events: Testing a theory of discrete emotions. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 899-915. doi: 10.1037/0022-3514.59.5.899.
- Rosenberg, M. B. (2005a). *Speak peace in a world of conflict: What you say next will change your world*. Encinitas, CA: PuddleDancer Press.

- Rosenberg, M. B. (2005b). *The surprising purpose of anger: Beyond anger management: Finding the gift (nonviolent communication guides)*. Encinitas, CA: PuddleDancer Press.
- Rothbart, M., & Hallmark, W. (1988). Ingroup–outgroup differences in the perceived efficacy of coercion and conciliation in resolving social conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, *55*, 248-257. doi: 10.1037//0022-3514.55.2.248
- Rozin, P., Lowery, L., Imada, S., & Haidt, J. (1999). The CAD-triad hypothesis: A mapping between three moral emotions (contempt, anger, disgust) and three moral codes (community, autonomy, divinity). *Journal of Personality and Social Psychology*, *76*, 574–586. doi: 10.1037/0022-3514.76.4.574
- Russell, P. S., & Giner-Sorolla, R. (2011). Moral anger, but not moral disgust, responds to intentionality. *Emotion*, *11*, 233-240. doi: 10.1037/a0022598
- Saguy, T., Tausch, N., Dovidio, J. F., & Pratto, F. (2009). The irony of harmony: Intergroup contact can produce false expectations for equality. *Psychological Science*, *20*, 114-121. doi: 10.1111/j.1467-9280.2008.02261.x
- Scherer, K. R. (2001). Appraisal considered as a process of multilevel sequential checking. In K.R. Scherer, A. Schorr, & T. Johnstone (Eds.), *Appraisal processes in emotion* (pp. 92-120). Oxford: University Press.
- Scherer, K. R., Schorr, A., & Johnstone, T. (2001). *Appraisal processes in emotion*. Oxford: Oxford University Press.
- Shields, S. A. (2005). The politics of emotion in everyday life: ‘Appropriate’ emotion and claims on identity. *Review of General Psychology*, *9*, 3-15. doi: 10.1037/1089-2680.9.1.3
- Sheeran, P. (2002). Intention-behaviour relations: A conceptual and empirical review, *European Review of Social Psychology*, *12*, 1-36. doi: 10.1080/14792772143000003

- Sherif, M. & Sherif, C. W. (1965). Research on intergroup relations. In O. Klineberg and R. Christie (Eds.), *Perspectives in Social Psychology* (pp. 153–177). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Shnabel, N., & Nadler, A. (2008). A needs-based model of reconciliation: Satisfying the differential emotional needs of victim and perpetrator as a key to promoting reconciliation. *Journal of Personality and Social Psychology, 94*, 116-132. doi: 10.1037/0022-3514.94.1.116
- Smith, E. R. (1993). Social identity and social emotions: Toward new conceptualisations of prejudice. In D. M. Mackie & D. L. Hamilton (Eds.), *Affect, cognition, and stereotyping: Interactive processes in group perception* (pp. 297 - 315). San Diego, CA: Academic Press.
- Smith, E. R., & Henry, S. (1996). An ingroup becomes part of the self: Response time evidence. *Personality and Social Psychology Bulletin, 22*, 635-642. doi: 10.1177/0146167296226008
- Smith, E. R., Seger, C. R., & Mackie, D. M. (2007). Can emotions be truly group level? Evidence regarding four conceptual criteria. *Journal of Personality and Social Psychology, 93*, 431–446. doi: 10.1037/0022-3514.93.3.431
- Stephan, W. G., & Finlay, K. (1999). The role of empathy in improving intergroup relations. *Journal of Social Issues, 55*, 729–44. doi: 10.1111/0022-4537.00144
- Stephan, W. G. & Renfro, C. L. (2002). The role of threat in intergroup relations. In Mackie, D. M., & Smith, E. R. (Eds.) *From prejudice to intergroup emotions: Differentiated reactions to social groups* (pp. 191-207). New York, NY: Psychology Press.
- Stephan, W. G. (2008). Psychological and communication processes associated with intergroup conflict resolution. *Small group research, 39*, 28-41. doi: 10.1177/1046496407313413

- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Tajfel, H. & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & L. W. Austin (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Tausch, N., Becker, J., Spears, R., Christ, O., Saab, R., Singh, P., & Siddiqui, R. N. (2011). Explaining radical group behaviour: Developing emotion and efficacy routes to normative and nonnormative collective action. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*, 129-148. doi: 10.1037/a0022728
- Tiedens, L. Z. (2001). Anger and advancement versus sadness and subjugation: The effect of negative emotion expressions on social status conferral. *Journal of Personality and Social Psychology, 80*, 86-94. doi: 10.1037//0022-3514.80.1.86
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the social group*. Oxford, England: Blackwell.
- Van Kleef, G. A. (2009). How emotions regulate social life: The emotions as social information (EASI) model. *Current Directions in Psychological Science, 18*, 184-188. doi: 10.1111/j.1467-8721.2009.01633.x
- Van Kleef, G. A., & Côté, S. (2007). Expressing anger in conflict: When it helps and when it hurts. *Journal of Applied Psychology, 92*, 1557-1569. doi: 10.1037/0021-9010.92.6.1557
- Van Kleef, G. A., De Dreu, C. K. W., & Manstead, A. S. R. (2004). The interpersonal effects of anger and happiness in negotiations. *Journal of Personality and Social Psychology, 86*, 57-76. doi: 10.1037/0022-3514.86.1.57
- Van Zomeren, M. (2013). Four core motivations to undertake collective action. *Social and Personality Psychology Compass, 7*, 378-388. doi: 10.1111/spc3.12031

References

- Van Zomeren, M., Spears, R., Fischer, A. H., & Leach, C. W. (2004). Put your money where your mouth is! Explaining collective action tendencies through group-based anger and group efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*, 649–664. doi: 10.1037/0022-3514.87.5.649
- Watson, D., Clark, L. A., McIntyre, C. W., & Hamaker, S. (1992). Affect, personality, and social activity. *Journal of Personality and Social Psychology, 63*, 1011-1025. doi: 10.1037//0022-3514.63.6.1011
- Webb, T. L., & Sheeran, P. (2006). Does changing behavioral intentions engender behavior change? A meta-analysis of the experimental evidence. *Psychological Bulletin, 132*, 249-268. doi: 10.1037/0033-2909.132.2.249
- Weiner, B., Graham, S., & Chandler, C. (1982). Pity, anger, and guilt: An attributional analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin, 8*, 226-232. doi: 10.1177/0146167282082007
- Wilkowski, B. M., Robinson, M. D., & Troop-Gordon, W. (2010). How does cognitive control reduce anger and aggression? The role of conflict monitoring and forgiveness processes. *Journal of Personality and Social Psychology, 98*, 830-840. Doi: 10.1037/a0018962

Nederlandse Samenbatting

(Dutch Summary):

De communicatie van boosheid en
minachting in conflicten tussen groepen:
Een onderzoek naar hun relationele functies

Nederlandse samenvatting (Dutch summary)

Het belangrijkste doel van dit proefschrift is te onderzoeken *óf, wanneer, en hoe*, de communicatie van de emoties boosheid en minachting het conflict waarin ze worden geuit kunnen verheviggen, dan wel in hevigheid kunnen doen afnemen. Daarbij richt ik me specifiek op conflicten tussen groepen, zoals tussen studenten en stedelingen, tussen Nederlanders met een autochtone en allochtone achtergrond, en tussen mensen met een Nederlandse dan wel andere nationaliteit. In de kern gaan deze conflicten vaak om een onrechtvaardige behandeling van de ene groep door de andere, veelal voortkomend uit vooroordelen en stereotypen. Zulke conflicten lopen het risico emotioneel en anderszins te escaleren, juist omdat het (voort-)bestaan van de relatie tussen de groepen op het spel staat.

Lang was men in de vooronderstelling dat voor het effectief oplossen van dergelijke conflicten, een koele, rationele handelswijze van doorslaggevend belang was en dat met name negatieve emoties zoals boosheid in toom moesten worden gehouden (Allred, Mallozzi, Matsui, & Raia, 1997; DiGuiseppe & Tafrate, 2003, Gottman, & Levenson, 1992, Rothbart & Hallmark, 1988, Tiedens, 2001). Recent onderzoek wijst echter uit dat de ervaring of de communicatie van emoties zoals boosheid niet noodzakelijkerwijs negatieve consequenties hoeven te hebben (Fischer & Roseman, 2007; Halperin et al., 2011; Van Kleef & Côté, 2007).

In dit proefschrift ga ik dieper in op deze laatste benadering en onderzoek ik specifiek in hoeverre de communicatie van boosheid en minachting kan bijdragen aan conflictvermindering. Hierbij vergelijk ik de tegengestelde *relationele functies* van het communiceren van boosheid en minachting in conflicten tussen groepen. Allereerst benadrukt de communicatie van boosheid dat een onrecht is geschied (Frijnd\va, 1986; Lazarus, 1991; Roseman, 2001; Scherer, 2001; Scherer, Schorr, & Johnstone, 2001), terwijl het eveneens een

verzoek is aan de overtreder om het goed te maken. De communicatie van boosheid is er dus op gericht om de relatie met de andere groep te behouden en te verbeteren (Fischer & Roseman, 2008). Hieruit valt te concluderen dat de communicatie van boosheid, onder de juiste omstandigheden, zou kunnen bijdragen aan een afzwakking van het conflict. Hoewel de communicatie van minachting ook een waargenomen onrecht benadrukt, is deze juist gericht op het *ondermijnen* van de relatie, en het op afstand houden of zelfs ontbinden van ieder contact met de andere groep. De communicatie van minachting zou dus conflictvermindering eerder in de weg staan.

In mijn empirische onderzoek naar deze tegengestelde relationele functies van de communicatie van boosheid en minachting richt ik me specifiek op de rol die empathie (medeleven) speelt in dit proces als een indicator van het belang van de relatie. Onderzoek binnen de contacthypothese heeft laten zien dat wederzijdse empathie één van de belangrijkste factoren is die bijdraagt aan het verbeteren van contacten tussen groepen (Pettigrew & Tropp, 2008). Empathie opwekken in de andere groep voor de waargenomen onrechtvaardige behandeling zou dus een belangrijke eerste stap kunnen zijn richting conflictvermindering (Batson, 1991; Stephan, 2008). Wanneer leden van een groep boosheid communiceren laat dat zien dat zij *geven* om de relatie (waar minachting juist laat zien dat zij er niets meer om geeft), en daarmee verzoeken zij de ontvangende groep hun perspectief in te nemen en empathie op te brengen voor de situatie waarin zij zich bevinden, hetgeen gepaard zou moeten gaan met een afzwakking van het conflict. In Hoofdstuk 2 van dit proefschrift tracht ik dit positieve effect van het communiceren van boosheid alsook de cruciale rol die empathie in dit proces speelt, aan te tonen. In hoofdstukken 3 en 4 onderzoek ik belangrijke randvoorwaarden voor dit positieve effect.

In Hoofdstuk 2 kijk ik naar wat er gebeurt wanneer in een conflict een groep boosheid, minachting, een combinatie van boosheid en minachting, of een algemene afkeuring (zonder een specifieke emotie) communiceert naar een

andere groep. De resultaten laten zien dat enkel de communicatie van ‘pure’ boosheid (zonder minachting) ervoor zorgt dat de andere groep minder geneigd is het conflict negatief tegemoet te treden. Dit komt doordat de communicatie van boosheid een gevoel van empathie in de ontvanger opwekt. Echter, wanneer de ontvangende groep zich eenzijdig richt op de eigen zienswijze, dan bemoeilijkt dat perspectief nemen van de andere groep, wat gevoelens van empathie ondermijnt en positieve effecten van de communicatie van boosheid doet verdwijnen. Dit hoofdstuk geeft een eerste bewijs voor de voordelen van het communiceren van boosheid in conflicten tussen groepen. Boosheid kan effectief zijn omdat het aanzet tot perspectief nemen en daarmee gevoelens van empathie opwekt in de andere groep, hetgeen ervoor zorgt dat deze minder geneigd is het conflict te laten verergeren.

In Hoofdstuk 3 ga ik dieper in op de relationele functie van boosheid door te onderzoeken onder welke randvoorwaarden communicatie van boosheid, vergeleken met een algemene afkeuring, gevoelens van empathie opwekt. Ik kijk daarbij specifiek naar twee belangrijke factoren: De waargenomen legitimiteit van de behandeling (d.w.z., in hoeverre is de andere groep *terecht* boos gezien hoe wij ze hebben behandeld?) en de waargenomen mate van consensus in de andere groep betreffende de gecommuniceerde boosheid (d.w.z., in hoeverre zijn ze *allemaal* boos op ons?). De bevindingen laten opnieuw zien dat de communicatie van boosheid empathie opwekt in de ontvangende groep, maar alleen wanneer deze het ermee eens is dat ze de boze groep *onrechtvaardig* heeft behandeld, en wanneer deze ervaart dat de *gehele* groep boosheid communiceert. De resultaten van het laatste experiment laten bovendien zien dat slechts de aanwezigheid van één van deze twee factoren al positieve effecten van het communiceren van boosheid oplevert. Enkel wanneer beide afwezig zijn, zorgt dit niet voor een toename in empathie. Dit hoofdstuk laat belangrijke randvoorwaarden zien voor de positieve effecten van de communicatie van boosheid zoals gevonden in Hoofdstuk 2, maar getuigt tegelijkertijd van haar

robuustheid, omdat boosheid nog steeds empathie kan opwekken als aan niet alle voorwaarden wordt voldaan.

Hoofdstuk 4 begint met de constatering dat conflicten vaak voortkomen uit één of meer cruciale gebeurtenissen die in het verleden hebben plaatsgevonden en het conflict door de tijd heen hebben gevormd (Fisher, 2000). Het doel van dit hoofdstuk is drieledig. Ten eerste wil ik onderzoeken *of* de communicatie van boosheid nog steeds effectief is in een langdurig conflict met een stormachtig verleden. Ten tweede wil ik onderzoeken *hoe* gevoelens van boosheid en minachting in een dergelijk historisch conflict het best kunnen worden gecommuniceerd: Ofwel door de emoties in het verleden te plaatsen (we waren boos / we voelden minachting), dan wel door ze in de tegenwoordige tijd te plaatsen (we zijn boos / we voelen minachting). Ten derde wil ik onderzoeken of zelfs de communicatie van minachting, onder bepaalde condities, positieve gevolgen kan hebben. De bevindingen laten zien dat de communicatie van boosheid over een conflictueus verleden nog steeds effectief kan zijn, zolang het conflict emotioneel wordt ‘geactualiseerd’, wordt overgedragen naar de tegenwoordige tijd, en boosheid derhalve wordt gecommuniceerd als ‘nog steeds aanwezig’. Dit komt doordat de relationele functie van boosheid gericht is op het (her-)waarderen van de relatie. Wanneer boosheid in de tegenwoordige tijd wordt geuit, geeft dit de ontvanger de mogelijkheid er direct constructief op in te gaan. Aan de andere kant blijkt zelfs de communicatie van minachting effectief te kunnen zijn, maar enkel wanneer de relationele functie, gericht op het ondermijnen van de relatie, in het verleden wordt gehouden, omdat dat de ontvanger een hernieuwde kans biedt om de huidige relatie te verbeteren. De resultaten van dit hoofdstuk leveren bewijs voor de tegengestelde relationele functies van het communiceren van boosheid en minachting, waarbij de effectiviteit van de één gepaard gaat met de ineffectiviteit van de ander.

Samengenomen illustreren de bevindingen in dit proefschrift *dat, wanneer, en hoe*, de communicatie van boosheid door één groep in een conflict met een

andere groep een positieve bijdrage kan leveren aan conflictvermindering (Hoofdstukken 2-4), maar wijzen ze ook op belangrijke randvoorwaarden voor de manier waarop deze boosheid wordt waargenomen (Hoofdstuk 3), alsook voor de manier waarop deze gecommuniceerd wordt (Hoofdstuk 4). Keer op keer blijkt empathie voor de andere groep een cruciale rol te spelen in dit proces, als een indicator van de tegengestelde relationele functies van de communicatie van boosheid en minachting. Dit proefschrift heeft zodoende een eerste stap gezet naar een beter begrip van hoe de communicatie van deze emoties tussen groepen hun relatie zowel positief als negatief kan beïnvloeden. Doordat emoties vaak de kern raken van een conflict, is het voor een effectieve conflictoplossing belangrijk ze niet te ontwijken of te onderdrukken, maar ze onder de juiste voorwaarden te uiten en op die manier bespreekbaar te maken.

Zoals dit proefschrift aantoont, neemt boosheid daarbij een bijzondere plek in: Naast het benadrukken van een waargenomen onrecht, impliceert boosheid ook een toenadering tot de overtredende groep met het verzoek de beschadigde relatie te herstellen. Deze unieke combinatie zorgt ervoor dat de communicatie van boosheid in conflicten tussen groepen een belangrijke eerste stap kan zijn op weg naar verzoening.

Dankwoord / Acknowledgements

Dankwoord / Acknowledgements

Er gaat niets boven Groningen! Zo gaat de slogan in ieder geval. In eerste instantie was ik echter wat sceptisch, maar na vijf jaar in Groningen te hebben gewoond moet ik toch volmondig hiermee instemmen. Nu ik dan aan het einde sta van mijn promotietraject en terugkijk naar de afgelopen jaren, realiseer ik me hoeveel ik heb om dankbaar voor te zijn. Ik zeg het o zo vaak nu ik niet meer in Groningen ben: Wat een geweldige mensen wonen daar en wat een fantastische collega's heb ik gehad. Ik ben daarom ook uiterst blij dat ik in dit dankwoord hiervan mijn blij kan geven.

Allereerst wil ik mijn drie (co-)promotoren Martijn, Ernestine, en Tom bedanken. Ik ben trots om met jullie te hebben mogen samenwerken. Ik heb heel veel van jullie geleerd en kijk uiteindelijk met veel genoegen terug op de afgelopen jaren. Ik wil jullie bedanken voor alle energie, toewijding en morele steun die jullie mij hebben geboden door de jaren heen. *Luctor et emergo!*

Martijn, als mijn dagelijkse begeleider was jij het meest direct betrokken bij mijn proefschrift. Je deur stond altijd open, je had altijd tijd voor me, en de snelheid waarmee ik (z  r goede!) feedback kreeg op ingezonden stukjes was buitengewoon. Je aanstekelijke positiviteit in onze gesprekken over ons onderzoek leidde er altijd toe, dat ongeacht hoe mijn gemoedstoestand bij binnenkomst was, ik na afloop altijd vrolijk en vol goede moed naar buiten liep.

Ernestine, als tweede begeleider spraken we elkaar ook met enige regelmaat en tijdens die gesprekken heb ik altijd veel gehad aan zowel je theoretische inzichten alsook de steun die je me bood wanneer ik het even niet zag zitten. Je motiveerde me altijd om het beste uit mezelf te willen halen en gaf me ook de kansen dat te verwezenlijken bijvoorbeeld door me actief te betrekken bij symposia. Dit gegeven vertrouwen heeft me zeer veel geholpen.

Tom, ik heb altijd bewondering gehad voor je no-nonsense approach, gecombineerd met een enorm enthousiasme en onomwonden eerlijkheid. Hoewel die directheid me soms wat deed afschrikken, was ik tegelijkertijd des te blijer wanneer je positieve feedback gaf omdat ik wist hoeveel dat betekende. Je hebt me tevens laten zien dat humor van niet te onderschatten belang is in de wetenschap.

Ik wil daarnaast alle collega's bedanken voor de afgelopen tijd. Allereerst gaat mijn dank uit naar Hedy, Elanor, en Susanne, met wie ik mijn NWO-project deelde, wat uitmondde in erg leerzame bijeenkomsten en een zeer succesvolle medium-sized EASP meeting! Ik wil in het bijzonder Hedy bedanken. Daar waar ik je (onterecht!) misschien eerst als concurrent zeg, ben ik blij en trots dat we uiteindelijk samen, zij aan zij, het traject hebben doorlopen en ook vooral mooie ervaringen hebben mogen delen.

Ook mijn kamergenoten mag ik uiteraard niet vergeten. Sarah, je was al vanaf het begin mijn kamergenoot, maar het duurde uiteindelijk een tijdje tot we echt naar elkaar toegroeiden. Je bent een geweldig persoon in alle opzichten en ook echt een steun en toeverlaat voor me geweest. Het vervult me met trots dat jij naast mij wil staan als mijn paranimf. Marlon, zelden heb ik iemand ontmoet die zo'n gulle lach heeft als jij. Wat hebben we samen lol gehad en wat was het leuk om samen met je te squashen! En nogmaals, sorry van je vis ... Peter, ever since we became office mates, we seemed to hit it off amazingly well. So well, in fact, that it started to interfere with our work (and that of others down the hall!). Hence, we spent many a Tuesday evening in our favorite bar, De Koffer, talking, laughing, perfecting our beer rating system, teasing the staff, and playing games. I have very fond memories of those evenings! En last, but not least, Thijs. Ik kan me niet voorstellen dat iemand jou niet mag. Je bent uiterst vriendelijk, altijd in voor een grapje, een 'perfect gentleman' en ook echt betrokken bij anderen. Ook nodigde je me vaak uit voor sportevenementen zoals

met collega's basketballen, en naar voetbal- en schaatswedstrijden gaan. Erg leuk was dat! Die tijd met jou en Hedy op de kamer had ik voor geen goud willen missen.

Ik beseft dat het misschien ongewoon is om een beoordelingscommissie-lid in je dankwoord te plaatsen, maar ik doe het toch. Russell, ik wil je bedanken voor alle geweldige interacties die we hebben gehad: al die keren dat we elkaar de loef af probeerden te steken met taalgrapjes, dubbelzinnigheden en kleine pesterijtjes. Ik wil je bedanken dat je mijn enthousiasme hebt gewekt voor pitch & putt; voor die keren dat we in een groep uit eten gingen en over van alles en nog wat discussieerden. Jij bent het levende bewijs dat je zeer succesvol en ook zeer sociaal kunt zijn!

Vervolgens dank aan al mijn overige (nog niet genoemde) pub quiz buddies: Jolien, Johnny, Anne Marthe, Wim, Julia, Maja, Toon, Bibiana, Simon, Maarten, Loes, en Meta. Wat een plezier was het om elke keer mee te doen. En die ene overwinning in De Koffer was legendarisch! Bedankt voor die fantastische avonden! Verder wil ik ook de andere (ex-)collega's bedanken voor alle inspirerende lab meetings en de feedback die ze me daarin gaven, alsook voor de gezellige borrels in de Minnaar: Katherine, Nina, Sabine, Kai, Namkje, Aafke, Lise, Ruth, Felicity, Birol, Wolfgang, Wiebren, en Elze. Tot slot ook een bedankje voor de overige collega's met wie ik het genoeg had samen deze mooie tijd te beleven.: Nicole, Thecla, Goda, Martijn K, Berfu, Ebru, Ellen, Leonie, Stacey, Liga, Melvin, Cobus, Marko, Ernst, Roos, Monica, Gert, Janet, Angela, Linda, Janine, de secretaresses Barbara en Anita, en degenen die ik per ongeluk vergeten ben.

Ook buiten Groningen wil ik een aantal collega's bedanken waarmee ik altijd met veel plezier van gedachten heb gewisseld. Allereerst wil ik de gehele Sociale Psychologie afdeling van de VU bedanken waar ik mijn wetenschappelijke carrière als research master student begon, en dan in het

bijzonder Wilco van Dijk, Carla Heldens, Camiel Beukeboom, Jan-Willem van Prooijen, Paul van Lange, Catrin Finkenauer, en de veel te vroeg overleden Caryl Rusbult. Verder ook dank aan alle andere PhD studenten, teveel om op te noemen, die ik via de fantastische KLI meetings over de jaren heen heb leren kennen. Dank voor de inspirerende bijeenkomsten! A special thanks goes out to the organizers and participants of the fantastic EASP summer school in Limerick, and in particular to Colin Leach, Patricia Rodriguez Mosquera (the two organizers of my section), Noémi, Jeroen, Antonio, Rocio, and Katerina, each of whom I share great memories with. I hope we'll stay in touch.

Daarnaast wil ik ook een aantal overige vrienden bedanken. Allereerst mijn fantastische spellenmakers die ik in Groningen heb leren kennen: Kasper, Stefan, Marcel, Douwe, Joey en Joep. Bedankt voor al die donderdagavonden, en voor de weekenden en tripjes weg. De geweldige en uiterst gemakkelijke afleiding die jullie verzorgden heeft me ook op professioneel vlak zeer geholpen. Ik mis de gezelligheid, maar ben blij dat we contact blijven houden en elkaar toch nog af en toe kunnen zien. Daarnaast ook bedankt alle andere vrienden verspreid over Nederland en België. Daarbij wil ik speciaal Matthijs en Nicole noemen. Jullie vriendschap betekent veel voor me en ik wens jullie alle geluk en liefde toe.

Mijn familie is altijd belangrijk voor me geweest en mag daarom ook hier niet ontbreken. Mark, Mirella, Tom, en Hannah. Twee fantastische broers met geweldige partners. Ik verheug me er elke keer op om jullie te zien en kijk nog steeds, als kleine broertje, naar jullie op. Ma en Marcel, het contact met jullie betekent veel voor me, ook al lijkt ik soms wat afwezig en moeilijk bereikbaar. Bedankt voor alle steun bij het afronden van mijn proefschrift en de voortzetting van mijn carrière. Alle geluk en gezondheid wens ik jullie toe. Pa, met niemand heb ik langer samengewoond dan met jou en ik ben blij met het contact over de

jaren enkel beter is geworden. Je hebt me vaker geholpen dan ik me kan heugen. Bedankt dat je er altijd voor me bent geweest. Hopelijk kan ik eens hetzelfde voor jou betekenen.

En tot slot, Nicoletta, mijn lieve paranimf. Je kent me door en door. Jouw steun en vertrouwen in mij heeft me elk obstakel doen overwinnen. Je inspireert me het beste uit mezelf te willen halen. Je geduld, zorg en liefde maken me een beter mens. Dank je voor alles!

Thanks everyone! I DID IT!

Bart

Brief Curriculum Vitae

Bart de Vos was born in Vlaardingen in 1983, yet moved to the picturesque village of Linschoten when he was only half a year old, spending his entire childhood there. After a brief spell of studying Language and Culture Studies, he realized that his true passion lay in (social) psychology. He received his Bachelor of Arts degree in 2007. During his studies in Utrecht, he found out that he had a keen interest in anything related to research. Consequently, he applied for and got into the Social Psychology research master at VU University in Amsterdam, where he graduated (cum laude) in 2009. At the VU, he met Martijn van Zomeren who taught a class during the ReMa and for whom he worked as a research assistant. After finishing the ReMa, Martijn persuaded him to apply for a PhD position in Groningen, bastion of the northern regions. After a slight hesitation, Bart decided to take the plunge and never looked back. Together with Dr. Martijn van Zomeren, Prof. Dr. Ernestine H. Gordijn, and Prof. Dr. Tom Postmes he wrote his dissertation entitled: “Communicating anger and contempt in intergroup conflict: Exploring their relational functions. Bart is currently seeking job opportunities as a research expert at market research organizations.



**Kurt Lewin Institute
Dissertation Series**

Kurt Lewin Institute Dissertation Series

The “Kurt Lewin Institute Dissertation Series” started in 1997. Since 2013 the following dissertations have been published in this series:

- 2013-1: Annemarie Hiemstra: *Fairness in Paper and Video Resume Screening*
- 2013-2: Gert-Jan Lelieveld: *Emotions in Negotiations: The Role of Communicated Anger and Disappointment*
- 2013-3: Saar Mollen: *Fitting in or Breaking Free? On Health Behavior, Social Norms and Conformity*
- 2013-4: Karin Menninga: *Exploring Learning Abstinence Theory: A new theoretical perspective on continued abstinence in smoking cessation*
- 2013-5: Jessie Koen: *Prepare and Pursue: Routes to suitable (re-)employment*
- 2013-6: Marieke Roskes: *Motivated creativity: A conservation of energy approach*
- 2013-7: Claire Marie Zedelius: *Investigating Consciousness in Reward Pursuit*
- 2013-8: Anouk van der Weiden: *When You Think You Know What You're Doing: Experiencing Self-Agency Over Intended and Unintended Outcomes*
- 2013-9: Gert Stulp: *Sex, Stature and Status: Natural Selection on Height in Contemporary Human Populations*
- 2013-10: Evert-Jan van Doorn: *Emotion Affords Social Influence: Responding to Others' Emotions In Context*
- 2013-11: Frank de Wit: *The paradox of intragroup conflict*
- 2013-12: Iris Schneider: *The dynamics of ambivalence: Cognitive, affective and physical consequences of evaluative conflict*
- 2013-13: Jana Niemann: *Feedback Is the Breakfast of Champions, but It Can Be Hard to Digest: A Psychological Perspective on Feedback Seeking and Receiving*

- 2013-14: Serena Does: *At the heart of egalitarianism: How morality framing shapes Whites' responses to social inequality*
- 2013-15: Romy van der Lee: *Moral Motivation Within Groups*
- 2013-16: Melvyn Hamstra: *Self-Regulation in a Social Environment*
- 2013-17: Chantal den Daas: *In the heat of the moment: The effect of impulsive and reflective states on sexual risk decisions*
- 2013-18: Kelly Cobey: *Female Physiology Meets Psychology: Menstrual Cycle and Contraceptive Pill Effects*
- 2013-19: Ellen van der Werff: *Growing environmental self-identity*
- 2013-20: Lise Jans: *Reconciling individuality with social solidarity: Forming social identity from the bottom up*
- 2013-21: Ruth van Veelen: *Integrating I and We: Cognitive Routes to Social Identification*
- 2013-22: Lottie Bullens: *Having second thoughts: consequences of decision reversibility*
- 2013-23: Daniel Sligte: *The functionality of creativity*
- 2014-01: Marijn Stok: *Eating by the Norm: The Influence of Social Norms on Young People's Eating Behavior*
- 2014-02: Michèlle Bal: *Making Sense of Injustice: Benign and Derogatory Reactions to Innocent Victims*
- 2014-03: Nicoletta Dimitrova: *Rethinking errors: How error-handling strategy affects our thoughts and others' thoughts about us*
- 2014-04: Namkje Koudenburg: *Conversational Flow: The Emergence and Regulation of Solidarity through social interaction*
- 2014-05: Thomas Sitser: *Predicting sales performance: Strengthening the personality – job performance linkage*
- 2014-06: Goda Perlaviciute: *Goal-driven evaluations of sustainable products*
- 2014-07: Said Shafa: *In the eyes of others: The role of honor concerns in explaining and preventing insult-elicited aggression*

- 2014-08: Felice van Nunspeet: *Neural correlates of the motivation to be moral*
- 2014-09: Anne Fetsje Sluis: *Towards a virtuous society: Virtues as potential instruments to enhance*
- 2014-10: Gerdien de Vries: *Pitfalls in the Communication about CO2 Capture and Storage*
- 2014-11: Thecla Brakel: *The effects of social comparison information on cancer survivors' quality of life: A field-experimental intervention approach*
- 2014-12: Hans Marien: *Understanding and Motivating Human Control: Outcome and Reward Information in Action*
- 2014-13: Daniel Alink: *Public Trust: Expectancies, Beliefs, and Behavior*
- 2014-14: Linda Daphne Muusses: *How Internet use may affect our relationships: Characteristics of Internet use and personal and relational wellbeing*
- 2014-15: Hillie Aaldering: *Parochial and universal cooperation in intergroup conflicts*
- 2014-16: Martijn Keizer: *Do norms matter? The role of normative considerations as predictors of pro-environmental behavior*
- 2015-01: Maartje Elshout: *Vengeance*
- 2015-02: Seval Gündemir: *The Minority Glass Ceiling Hypothesis: Exploring Reasons and Remedies for the Underrepresentation of Racial-ethnic Minorities in Leadership Positions*
- 2015-03: Dagmar Beudeker: *On regulatory focus and performance in organizational environments*
- 2015-04: Charlotte Koot: *Making up your mind about a complex technology: An investigation into factors that help or hinder the achievement of cognitive closure about CCS*
- 2015-05: Marco van Bommel: *The Reputable Bystander: The Role of Reputation in Activating or Deactivating Bystanders*

- 2015-06: Kira O. McCabe: *The Role of Personality in the Pursuit of Context-Specific Goals*
- 2015-07: Wiebren Jansen: *Social inclusion in diverse work settings*
- 2015-08: Xiaoqian Li: *As time goes by: Studies on the subjective perception of the speed by which time passes*
- 2015-09: Aukje Verhoeven: *Facilitating food-related planning. Applying metacognition, cue-monitoring, and implementation intentions*
- 2015-10: Jasper de Groot: *Chemosignaling Emotions: What a Smell can Tell*
- 2015-11: Hedy Greijdanus: *Intragroup Communication in Intergroup Conflict: Influences on Social Perception and Cognition*
- 2015-12: Bart de Vos: *Communicating Anger and Contempt in Intergroup Conflict: Exploring their Relational Functions*